

Nr 57

Utlåtande i anledning av motioner om utredning angående samhällets kulturpolitiska uppgifter.

I de likalydande, till allmänna beredningsutskottet hänvisade motionerna I: 246 av herrar *Nyman* och *Thorsten Larsson* samt II: 315 av herr *Mattsson* och fru *Gärde Widemar* yrkas, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag om samhällets kulturpolitiska uppgifter, bl. a. med avseende på etermedias roll i kulturbefrämjande syfte, samt om frågan om decentralisering av kulturutbudet genom stödåtgärder av olika slag vid inrättande av regionala eller lokala kulturcentra enligt i motionerna angivna riktlinjer.

I motionerna anförs bl. a. att statens stöd till kulturlivet främst avsett produktionen av kultur. I brist på säkra kunskaper om de lämpligaste vägarna har samhällets insatser då det gäller kulturspridningen hittills varit otillräckliga. Ovisshet har rått om vilka faktorer som medfört att kulturintresset hos stora grupper av medborgare varit mycket begränsat. Kultursociologiska undersökningar bör därför utvidgas, sättas in i större sammanhang och ges systematisk inriktning på spørsmålet hur kulturen på bästa sätt kan distribueras. Frågan hur kulturkonsumtionen bäst skall stimuleras aktualiserar en rad problem, bl. a. hur kulturbehovet hos de många skall kunna aktiveras, vilken insats samhället skall göra utan att verka dirigerande på kulturskaparna och kulturens innehåll och utformning, hur kulturaktiviteterna skall kunna decentraliseras och även på mindre orter få kvalitet och tillräcklig bredd etc.

De medel med vilka man kan nå syftet att hos medborgarna skapa en referensram som omsluter ett rikare innehåll och att utplåna skillnaderna mellan olika befolkningsskikt i fråga om kulturkonsumtion utgörs — anför motionärerna — av skolan, etermedia och övriga organ, vilkas uppgift är att skapa förmåga till kulturupplevelse. Det bör närmare utredas vilken effekt dessa organs verksamhet har och hur de skall stimuleras.

Motionärerna ger exempel på frågor kring etermedias roll, som de anser bör belysas genom systematisk forskning och kultursociologiska undersökningar. Även om avtalet mellan staten och Sveriges Radio kan sägas reglera sådana förhållanden bör det övervägas om inte riksdagen, i något andra former än nu är fallet, bör ha medinflytande vid planeringen av radioföretagets långsiktiga målsättningar.

Motionärerna anger två krav som behöver ställas om kulturen skall kunna nå fram till folket: ökad decentralisering av kulturutbudet och förankring hos de stora folkrörelserna. På många orter behöver också samordnings- och lokalfrågan lösas. Motionärerna förordar att ett kulturcentrum, till vilket

ortens hela kulturliv bör knytas, anordnas i varje region eller kommunblock. Om planer på sådana centra i större enheter skall kunna realiseras torde det i många kommuner bli nödvändigt att samordna de resurser som fördelats på olika nämnder med uppgifter inom kulturlivet. Det bör bli den av motionärerna förordade utredningens uppgift att närmare föreslå de arbetsformer och den verksamhet ett kulturcentrum skall ha och att överväga vilka statliga bidrag eller allmänt samhällseliga insatser som kan krävas.

Beträffande motiveringen i övrigt får utskottet hänvisa till motion I: 246.

Utskottet

I motionerna hemställes om utredning och förslag om samhällets kulturpolitiska uppgifter. Särskilt berörs frågor om etermedias roll och om decentralisering av kulturutbudet genom stödåtgärder vid inrättande av regionala eller lokala kulturcentra.

Utskottet har vid flera tillfällen haft att behandla motioner angående kulturpolitikens utformning eller angränsande frågor (utskottets utlåtanden nr 4/1962, 8/1963, 49/1964, 24/1965 och 14/1966). I de fall förslag framförts om utredningar avseende hela eller mer omfattande delar av kulturlivet har utskottet uttryckt tveksamhet i fråga om den praktiska lämpligheten och avstyrkt motionerna, vilka även avslagits av riksdagen.

Det handlingsprogram för statens kulturpolitik som godkändes av 1961 års riksdag upptar som en huvudpunkt en successiv utveckling av åtgärder som syftar till att bredda kulturmiljön och förbättra den kulturförmedlande verksamheten. Detta har också varit en ledande synpunkt i de senaste årens planmässiga upprustning på olika områden av kulturlivet och har kommit till uttryck t. ex. i konsertbyråutredningens förslag och i direktiven för 1965 års musei- och utställningssakkunniga (MUS 65). Utskottet vill erinra om att konsertbyråutredningen i sitt slutbetänkande »Rikskonserter» (SOU 1967: 9) redovisat en omfattande kultursociologisk undersökning rörande publikens förhållande till musiken och att MUS 65 bl. a. har att närmare klarlägga de arbetsformer som kan vara mest lämpliga för att stimulera konstintresse.

Utskottet vill vidare nämna, att ett stort projekt rörande kultursociologisk och -psykologisk forskning på litteraturens, teaterns och musikens områden nyligen tillstyrkts av Nordiska kulturkommissionen och inom kort kommer att behandlas hos Nordiska kulturfonden.

I ett särskilt avsnitt av motionerna berörs etermedias roll i kulturbefrämjande syfte.

Som motionärerna framhållit har etermedia genom sin räckvidd och genomslagskraft fått stor betydelse som kulturförmedlande organ. 1960 års radioutredning berörde vissa hithörande frågor i betänkandet »Radions och televisionens framtid i Sverige», del II (SOU 1965: 21). Utredningen skisserade även ett förslag rörande utveckling av massmediaforskning i skilda

etapper. Förslaget har i denna del inte föranlett någon åtgärd från Kungl. Maj:t.

Utskottet vill emellertid erinra om att Sveriges Radio genom sin sektion för publikundersökningar — med närmare tiotalet fast anställda och ett varierande antal tillfälligt anlitade medarbetare och i samarbete med utomstående vetenskapliga institutioner — fortlöpande bedriver målinriktade undersökningar, utförda i syfte att vägleda både den dagliga programverksamheten och den långsiktiga programplaneringen. En speciell arbetsgrupp för publikundersökningar kompletteras av ett forskningsråd med representanter för universitetens samhällsvetenskapliga forskningsinstitutioner.

I samband med frågan om kulturens spridning och ett decentraliserat kulturutbud föreslår motionärerna att kulturcentra skall inrättas på det regionala eller lokala planet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att samordnings- och lokalfrågor blir av betydelse i och med att ett rikare och mer varierat kulturutbud med större geografisk spridning kommer till stånd. Konsertbyråutredningen har skisserat en organisationsplan syftande till att olika former av seriöst kulturutbud skall förbindas med en strävan till lokal samordning och kraftsamling. Enligt vad utskottet inhämtat kan det vidare förväntas, att MUS 65 kommer att behandla frågor om lokala förutsättningar för samordning av kulturella aktiviteter och om eventuella stimulansåtgärder. Motionärernas yrkande om utredning torde således i denna del få anses bli i huvudsak tillgodosett.

Utskottet finner med hänsyn till vad ovan anförts inte skäl att tillstyrka motionerna utan hemställer,

att de likalydande motionerna I: 246 och II: 315 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 november 1967

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

NANCY ERIKSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Sörlin* (s), Hellebladh (s), Oscar Carlsson* (s), Axel Kristiansson* (cp), Hedlund* (s), fru Hultell (h), herrar Nyman* (fp), Helge Karlsson (s), Wååq* (s), fru Diesen (h) och herr Wirtén (fp);

från a n d r a kammaren: fru Eriksson i Stockholm* (s), fru Jäderberg (s), herrar Dickson (h), Haglund (s), Rimås (fp), Wikner (s), Larsson i Borrby (cp), Johansson i Växjö (cp), Nilsson i Agnäs (h), Wiklund i Härnösand (s), Hugosson (s) och fru Fränkel (fp).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Nyman* (fp), fru *Diesen* (h) och herr *Johansson* i Växjö (cp).